

Dagbok från facklig stipendieresa i Moldavien 1-7 maj 2006

Deltagare: Catja Kaloudis, Ewa Henningsson, Jens Andersson, Yvonne Fagerlund och Sanna Barrljung samliga tillhörande Lärarförbundet

1 maj

Redan på planet knöt vi nya kontakter som vi kan ha nytta av i vårt framtida utvecklingsarbete med Moldavien. Jens satt bredvid en kille från KTH som skulle ner och undervisa lärare på Tekniska universitet som en del i ett EU-projekt. Visitkort och information utbyttes.

Vi blev som väntat fantastiskt väl mottagna och välkomnade. Det var Nadja (ledamot av förbundsstyrelsen) och Raisha (lärare i franska och vår tolk under veckan) som mötte oss och som vi hade trott var det på Arbetsinstitutet (lite av motsvarighet till vårt Bergendahl), som vi skulle bo. Redan under den första middagen, som var otroligt frikostig, god och lite påskinspirerad kom vi igång med mycket intressanta diskussioner om vårt framtida samarbete.

Nadja, som till vår stora glädje blivit vald till vice ordförande, presenterade programmet för morgondagen och delar av veckans övriga program. Det verkar verkligen genomarbetat och välfyllt.

Nadja berättade att PESTU ingår i en branschorganisation med sju fackföreningar bl.a. medicinarna och journalisterna. De har en gemensam tidning typ vår TCO-tidning och Nadja sa att vi kommer att bli intervjuade av denna tidning. Det är viktigt för PESTU att visa att de har ett begynnande samarbete och kontakter med en svensk demokratisk fackförening som dessutom är med i EI. Det är viktigt också ur den synvinkeln att det finns ett konkurrerande fackförbund som sitter i regeringens knä och går regeringens ärenden och som har bättre tillgång till media för informationsspridning att det framkommer att PESTU har internationella kontakter.

2 maj

Nu sitter vi samlade och klockan är bara nio på kvällen men vi är jättetrötta efter en intensiv och intressant dag med massor av information och intryck. Och ändå sa de att denna dagen skulle bli en "lätt" dag med mest kulturella aktiviteter.

Vi började dagen med att besöka katedralen där det var mässa med fantastisk sång.

Därefter besökte vi Confederation of Trade Union of the Republic of Moldova.

Ordförande i det moldaviska lärarförbundet Ion Bulat tog med oss till Petru Chirac, som är ordförande för ett antal förbund som är samlade i samma hus, som vårt TCO. Petru berättade om förutsättningarna för fackligt arbete utifrån ett centralt fackligt perspektiv. Därefter träffade vi förbundsstyrelsen. Där fick vi berätta om Lärarförbundets organisation och Bulat (PESTUS ordförande) redogjorde om situationen för det Moldaviska lärarförbundet.

Sedan tog vi en promenad genom parkerna och på huvudgatan Stefan del Mare. Så småningom kom vi till Bucuria Chokladförsäljning där vi handlade olika sorters choklad. Sen tillbaka till hotellet för att äta lunch under viss stress, då vi var inbokade på guidad tur på etnografiska/historiska museet direkt efter lunch. På etnografiska museet blev vi guidade av museichefen själv som var en kollega till Nadja, alltså lärare i botten. Han var enormt intresserad av en hållbar utveckling utifrån ett kulturellt, ekologiskt och geologiskt perspektiv. Vi var imponerade av alla enorma målningar och hur man hållit ihop den röda tråden från urtid, nutid till framtiden i muséets utställningar.

Åter till hotellet, vi fick hela 5 minuter att byta om till middagen, där f.d. ordföranden för det moldaviska Lärarförbundet Mr Ivanov, som numera sitter som ledamot i parlamentet för det demokratiska partiet, tagit sig tid för att träffa oss. Vi åt och drack gott och talade bl.a. om

vårt framtida samarbete med distriktet Orhei. Ivanov berättade om det politiska läget i landet. Det var en mycket negativ bild han målade upp med en rädsla för en ekonomisk krasch inom en snar framtid.

3 maj

Vi reste idag från Chisinau till Orhei och blev redan innan avresan mötta av en delegation från Orhei ledda av Margareta Gotcha (reg. fackordförande) och Bogdan Tudor (kommundirektör). Efter att ha checkat in på hotellet reste vi ut till en kombinerad grund- och gymnasieskola. Rektorn för skolan berättade om verksamheten och vi fick sedan ”springa igenom” skolan och träffa elever som satt uppradade i sina bänkar. Vi ställde frågort ill eleverna i avgångsklassen om hur de såg på sin framtid och vad de ville ägna sig åt i framtiden och det var bara en av eleverna som var bombsäker på att han ville stanna kvar i Moldavien. Alla andra traktade efter utbildning och jobb utomlands. (Redan nu består en tredjedel av Moldaviens BNP av pengar som skickas till landet av moldavier som arbetar utomlands).

Efter det gick turen via en nästan ofarbar väg över en åker till en F-3 skola där rektorn, mycket intensivt, berättade om sin verksamhet. Rektorn hade som sin livsuppgift att lära traktens flickor sömnad och vävning för att de inte ska behöva flytta för att klara sitt uppehälle när de gått ut skolan. Skolan var byggd efter en jordbävning som drabbat byn för några decenium sedan och nu hade man inte råd att underhålla skolan och elevantalet hade minskat avsevärt. Trots alla svårigheter strävade lärarna på och att de pedagogiska tankarna i skolorna i Moldavien liknar våra fick vi återigen konstatera tex. användande av portfolio.

Efter skolbesöken trodde vi att dagen var över men tji fick vi. Vi blev utkörda till en skog nära Samanca där representanter för byn och skolan hade dukat upp till fest mitt ute i skogen. Det var mycket mat och mycket vin, allt gjort av dem själva. Kvällen var synnerligen trevlig med lekar dans och sång. Vi fick verkligen bra kontakt med våra kollegor från Samanca och vi hoppas att vi kan starta något projekt tillsammans med dem.

4 maj

Torsdagen inleddes med en kort promenad till kommunhuset i Orhei där vi träffade Andrei Globa. Han berättade om situationen i kommunen som och vilka problem man ställs inför. Därefter berättade Tudor Bogdan om utbildningssystemet i Orhei. Efter en kort paus tog de fortsatta planerandet av ett fackligt samarbetsprojekt vid. Catja berättade om hur vi arbetat med informationsprojektet om Moldavien hemma i Sverige fram till nu. Därefter tog vi del av vilka förväntningar och önskemål representanterna från PESTU hade på vårt samarbetsprojekt. De största behoven finns på materialsidan tex. i form av datorer, redskap och material till gymnastiksal, material till förskolor, kylskåp för att hålla skolmaten fräsch till skolan i Samanca samt faxar. De fackliga problemen är bl.a att man inte når ut med information. Kommunikationen mellan Margareta och hennes styrelse på sju personer, och sedan ner till ombuden i 33 områdena och de 120 ombuden fungerar inte därför att det fattas faxar och datorer. Inte ens mellan utbildningsministeriet och distriktet fungerar kommunikationen.

Catja redogör för förutsättningarna för att vi ska få en projektansökan beviljad av Lärarförbundet och går också igenom projektansökningshandlingarna, punkt för punkt och förklarar vad som måste finnas med. Programkontorets projekt för internationellt utbyte presenteras och ansökan går igenom. Catja förklarar att det är ett utbyte mellan skola till skola i pedagogiskt syfte.

När det gäller materiellt bistånd förklarar Catja att detta nog måste skötas genom insamlingar av pengar t.ex. av Lärarförbundets medlemmar. Det kan ta tid att få ihop pengar till datorer.

Efter en snabb konsultation beslutar vi dock att en del av våra insamlade biståndspengar skall gå till inköp av ett kylskåp och att vi också bistår med 1000 kronor för inköp av material till förskolorna. Efter diskussioner och reflektioner avslutar vi med att konkretisera våra tankar i en gemensam projektansökan. Vi går också igenom vilka budgetposter som kommer att finnas i projektet. Vi tog till slut i hand på att gemensamt göra allt för att realisera våra planer. Det kändes fint att vi var överens och det skälades också för vårt gemensamma projekt och sedan visades vi upp för all personal på hela våningen i kontor efter kontor.

På eftermiddagen åkte vi till ett museum ”i skogen” för en blytvisit. Där visades bl.a. gamla bruksföremål och musikinstrument. Nödiga, trötta och hungriga gav vi ändå allt för att försöka verka intresserade. Därefter gjorde vi ett besök på ”Sanatoriet för hjärtsjuka barn”, en internatskola, och blev välkomnade med varsina vårblommor. Vi fick se delar av verksamheten samt träffa styrgruppen för internatet. Inte förrän klockan 16.00 var det dags för lunch.

Vi blev aldrig riktigt kloka på varför man tagit med oss till denna internatskola. Den finansierades av statliga medel. Förutom lärarna fanns där 7 läkare där varav 5 specialistläkare. Vi försökte komma underfund med hur man diagnosticerade och valde ut de elever som skulle gå där (eleverna kom från hela Moldavien) men vi förstod inte fullt ut. Eleverna bodde i sovsalar med ca 15- 20 sängar i varje rum. De fick tre mål mat om dagen plus mellanmål och de vistades mycket ute. Vistelsen på skolan var i regel ett år, sedan skulle man tillbaka till sin hemort. Det var tydligt att man kände stor stolthet för denna internatskola. Rundan avslutades med en promenad i ett friluftsområde i närheten som bl a användes som sommarkoloni. Varje år fick flera tusen barn i grupper om 200 spendera 10 sommark dagar där.

Väl hemma på hotellet kom Slavic Vlas, ansvarig för gatubarnsprojektet i Orhei, på besök. Vi fick information om hans projekt och tog därefter en tur till den nerbrunna kyrkan där verksamheten med att dela ut mat var förlagd. Kyrkan var fortfarande under uppbyggnad och det fanns inga kylmöjligheter för maten, allt stod på öppna hyllor. Vi blev visade runt av assisterande pastor Nicolai och överlämnade sen 200 dollar till stöd för deras arbete med de fattigaste, funktionshindrade barnen. Kvällen avslutades med pizza och dryck för 88 lei – ca 60 kronor för alla 5!

5 maj

Vi började dagen med en promenad till marknaden i Orhei. Lokal ost, korv och godis inköptes. Efter marknadsbesöket träffade vi en representant för Orheis lokalradio inne på ett kontor i kommunhuset. Journalisten intervjuade oss om varför vi var i Orhei och vilka intentioner vårt samarbete hade. Vi fick också berätta om vikten av globalt fackligt samarbete via EI och vi framhävde PESTU:s betydelse för utbildningsfrågorna i Moldavien.

Efter intervjun gjorde vi en runda i Orheis kylskåpsbutiker och rektorn för skolan i Samananca kom och mötte oss. Vi bestämde oss till slut för att köpa ett kylskåp för 5000 lei (ca 3000 kronor) som vi skänkte till Samanancai skola. De var överväldigade och tackade oss för medlemmarnas bidrag. De hade aldrig kunnat drömma om att vi skulle kunna bistå dem med en kostnad, lika stor som 10 månadslöner.

Vi for tillbaka till hotellet för att hämta Jens väska och därefter åkte vi till gamla Orhei och besökte där ett museum samt klostret Mănăstire în Peșteră. Efter klosterbesöket for vi till Sanatoriet där vi blev bjudna på grillfest med sång, musik och massor av tal. Med på festen var den 82-åriga föreståndaren för sommarlägren. Han hade haft Moldaviens nuvarande president Vorodinsom elev en gång i tiden. Yvonne överlämnade 110 euro till Margareta Gotca som bland annat insamlats av barnen och personalen på Vindpustens förskola. Dessa

pengar skulle användas till att köpa in leksaker och material till förskolor i Orhei. Margareta lovade dokumentera och skicka bilder på barnen och på materialet man skulle köpa. Vi var tillbaka på hotellet vid 21.00 och avslutade dagen som vanligt, dvs. med en stunds reflektion och dagboksskrivande.

6 maj

Efter frukost och packning tog vi en promenad i regnet i Orhei, Vi tog ut pengar för att betala hotellet och drack kaffe med Raicha och Margareta på pizzerian i Orhei. Sen blev vi hämtade av Tudor och så åkte vi vidare till Chisinau. Vi fick våra rum och åt lunch. Vi hade önskat lite tid för egen sightseeing och shopping, men våra värdar ville inte släppa oss ur sikte utan tog med oss på en mässa precis utanför stan där vi vandrade runt bland möbler och sportartiklar som vi inte förstod hur någon vanlig moldavier skulle ha råd att köpa. På kvällen hade vi grillparty på terrassen och vi fick konjak och choklad. Kvällen blev ganska tidig. Innan vi skiljdes från Margareta gav vi henne en full kasse med gosedjur, skrivmaterial, spel, kriter, pennor och ett sittunderlag från Lärarförbundet. Vi betalade Raicha för tolkningen och gav henne lite leksaker och lite barnkläder till hennes barnbarn, samt ett par skor som hon hade provat i en affär i stan men som var för dyra, nästan en månadslön för henne. Raisha var nästan gråtfärdig och kallade oss för sina *svenska systrar*.

7 maj -06

Vi tog bussen till katedralen och var med under en fullsatt mässa i ca 45 minuter. Sanna och Catja handlade ikoner och kors.

Efter en tidig lunch med lite småprat med Nadja och Raisha var det så dags att åka till flygplatsen.

Efter det sedvanliga avslutningstalen med önskan om god hälsa och lycka till allas familjer och önskan om ett lyckosamt och långvarigt fackligt samarbete i framtiden kramades och pussades det inte adjö, utan på återseende.

Nöjda och uppfyllda av alla intryck och redan funderande på nästa steg i vårt projekt lämnade vi Moldavien för denna gång.